ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ
ГЕНЕРАЛНА ДИРЕКЦИЯ „ПРАВОСЪДИЕ И ПОТРЕБИТЕЛИ“

Дирекция В „Наказателно правосъдие“
Отдел В.2 „Наказателнопроцесуално право“

Защита и подкрепа за жертвите на престъпления по време на пандемията от COVID-19 — обмен на добри практики за третирането на жертвите на домашно насилие, киберпрестъпност и престъпления от омраза

(Информация, събрана от ГД „ПРАВОСЪДИЕ И ПОТРЕБИТЕЛИ“)

ОТКАЗ ОТ ОТГОВОРНОСТ: Този документ насочва вниманието към положението на жертвите на престъпления по време на пандемията от COVID-19 и представя примери за подбрани добри практики. Представените мерки служат за неизчерпателни примери и са включени само за информация. Този документ от общ характер по никакъв начин не обвързва държавите членки, нито Европейската комисия. Тази декларация за отказ от отговорност допълва общата декларация, достъпна на адрес https://e-justice.europa.eu/content_legal_notice-365-bg.do?init=true.

Защитата и подкрепата на жертвите е неотложен въпрос по време на пандемията от COVID-19. По-специално положението на жертвите на домашно насилие се утежнява поради социалното дистанциране и изолирането по време на периодите на принудителна изолация в домашни условия.

Държавите членки се насърчават да предприемат специални мерки за подкрепа и защита на жертвите на домашно насилие в рамките на своите **национални схеми за спешна помощ във връзка с COVID-19**. По-специално, от решаващо значение е да се гарантира ефективен достъп до онлайн и офлайн услуги за подкрепа, включително психологическа помощ и други социални услуги. От решаващо значение е също така да се гарантира физическата защита на тези жертви.

Няколко медии съобщиха за тревожно увеличаване на домашното насилие в Европа по време на пандемията от COVID-19. Във Франция например случаите на сигнализирано домашно насилие са се увеличили с 32 %[1]. В Испания на спешния номер за домашно насилие са получени с 18 % повече обаждания през първите две седмици от локдауна в сравнение със същия период месец по-рано[2]. В Белгия се съобщава за трикратно увеличение на обажданията на услугата за изслушване, предоставяна от Колектива срещу семейното насилие и изключване[3].

---

1 Обзор на политиката, Европейско лоби на жените (https://womenlobby.org/IMG/pdf/ewl_policy_brief_on_covid-19_impact_on_women_and_girls-2.pdf).

2 https://www.nytimes.com/2020/04/06/world/coronavirus-domestic-violence.html.

3 https://www.bbc.com/news/world-europe-52216966.

Комисията публикува информация относно подкрепата за жертвите на домашно насилие на специална, посветена на COVID-19 страница[4]. Европейският институт за равенство между половете създаде страница за COVID-19, която съдържа информация за жертвите на насилие, основано на пола[5]. Съветът на Европа също има специална страница за правата на жените и пандемията от COVID-19[6]. Организации за подкрепа на жертвите, като например „Подкрепа за жертвите в Европа“, също са създали специални страници за COVID-19[7].

По-долу са представени някои примери за добри практики за това как да се осигури подкрепа и защита на жертвите на домашно насилие по време на пандемична ситуация. Списъкът не е изчерпателен.

Как да се общува с жертвите по време на пандемична ситуация?

Държавите членки се насърчават да *разработят кампании за повишаване на осведомеността*, за да се гарантира, че жертвите на домашно насилие разполагат с необходимата информация за услугите за спешна защита и подкрепа, до които имат достъп. Такива кампании вече се провеждат в няколко държави членки[8]. Особено важно е да се гарантира, че лицата, които могат да бъдат в контакт с жертви на домашно насилие по време на изолацията в домашни условия, са в положение да предоставят информация за наличната подкрепа и защита. В това отношение следва да се обърне специално внимание на здравните работници (включително на фармацевтите), работниците в супермаркетите и пощенските работници. Освен това полицейските служители следва също така да бъдат особено бдителни по отношение на вече сигнализираните и новите случаи на домашно насилие.

Информацията относно съществуващите онлайн уебсайтове и горещите телефонни линии за подкрепа на жертвите на домашно насилие следва да бъде широко разпространявана. Например информация за най-близките служби за подкрепа на жертвите на домашно насилие: https://www.wave-network.org/find-help/.

Как да се съобщава за престъпление?

По време на изолацията в домашни условия жертвите на домашно насилие трябва да имат възможност да съобщават за престъпления по лесен начин. Това трябва да включва и опростени начини за свързване с полицията и уведомяването ѝ, като например чрез текстови съобщения или онлайн чатове, както и използването на кодови думи при лекарите, фармацевтите и пощенските служители. От съществено значение е правосъдните системи да продължат да работят по време на пандемията, за да се гарантира, че насилниците продължават да бъдат преследвани по наказателен ред и че лицата, осъдени за насилие срещу жени, се задържат, ако е необходимо. Спирането или

4 https://e-justice.europa.eu/content_impact_of_covid19_on_the_justice_field-37147-bg.do?init=true.
5 https://eige.europa.eu/covid-19-and-gender-equality/gender-based-violence.
6 https://www.coe.int/en/web/genderequality/women-s-rights-and-covid-19.
7 https://victimsupport.eu/covid-19-information/.
8 Например в Испания, Италия, Португалия, Франция.

забавянето на съдебните производства може да причини значителни вреди на жертвите. Важно е да се гарантира, че незабавните забранителни заповеди, ограничителните заповеди и заповедите за осигуряване на защита срещу извършителите продължават да се издават въпреки мерките за локдаун (например Франция).

Добри практики за по-успешна комуникацията с жертвите и по-ефикасно съобщаване за престъпления са например:

- В Испания и Франция бяха подети информационни кампании за популяризиране на механизми за подаване на сигнали за жени, които могат да потърсят помощ в аптеките.
- В Ирландия полицейските служби се свързват с бивши жертви на домашно насилие, за да се уверят, че са добре.
- В Германия беше публикуван „наръчник за оцеляване“ за това как да не станем жертва на насилие.

<u>Как да се организират подкрепата и защитата?</u>

От съществено значение е в плановете за готовност и реагиране във връзка с пандемията от COVID-19 да се включат основни услуги за справяне с домашното насилие, те да се финансират и да се набележат начини за осигуряване на достъп до тях в контекста на мерките за социално дистанциране. Държавите членки се насърчават да обявят подслоните за основни услуги, да създадат системи за предупреждение при извънредни ситуации в аптеките и магазините за хранителни стоки и да създадат безопасни начини за жените да търсят подкрепа. Държавите членки се насърчават да осигуряват по всяко време подслон и жилища за спешно настаняване на всички жени и деца, които трябва да напуснат домовете си, за да бъдат защитени, както и да улеснят достъпа до тези услуги.

Жертвите не трябва да се отказват да се свързват със службите за подкрепа заради пандемията.

Освен това здравните заведения следва да намират и предоставят информация за услугите, които са на разположение на местно равнище за жертвите на домашно насилие. Както се препоръчва от СЗО, спешно трябва да се проучи възможността за използване на електронното здравеопазване и телемедицината за безопасно справяне с насилието срещу жени.

От съществено значение е държавите членки да осигурят адекватно финансиране и инвестиции в онлайн услугите и услугите за подкрепа. Цифровият контакт с жертвите ще бъде много важен през този период, но за тях може да се окаже трудно да се обадят, докато са у дома със своите насилници. От жизненоважно значение е да се направи така, че горещите телефонни линии да предлагат услуги през онлайн чат или текстови

съобщения, за да се гарантира, че жертвите могат да търсят помощ, докато са у дома[9]. Пандемията от COVID-19 може да бъде възможност за създаване на устойчиви структури за защита на жените от насилие[10].

Вж. по-долу примерите за добри практики спрямо жертвите на домашно насилие по време на пандемията от COVID-19:

Включване на подкрепата и защитата на жертвите в рамките на националните национални схеми за спешна помощ във връзка с пандемията.

- *Осигуряване на възможност на жертвите на домашно насилие да потърсят помощ от службите за подкрепа.* В Италия жените, които са жертви на домашно насилие, могат да напуснат домовете си и да отидат в най-близката служба за подкрепа, без да бъдат докладвани и санкционирани от полицейските органи за нарушаване на строгите мерки за изолация в домашни условия[11].
- *Обявяване на подкрепата и защитата на жертвите на домашно насилие за основна услуга.* В Испания услугите за подкрепа и защита на жертвите на домашно насилие са обявени за основна услуга, така че да могат да продължат да се осигуряват.
- *Създаване на „рамка за социална закрила“ за осигуряването на подслон за жените и на инфраструктура за консултиране на жените.* В Германия пакетът от мерки на правителството за предоставяне на социална закрила и социално подпомагане включва инструменти за осигуряване на доставчиците на социални услуги на финансова защита срещу коронавируса, с което специално се създават защитни мрежи за структурите за защита от насилие[12].
- *Увеличаване на финансирането*. В Австрия се предоставя финансова подкрепа на жени и момичета, които са обект на насилие по време на криза[13]. Във Франция един милион евро бяха насочени към услуги за подкрепа във връзка с домашното насилие.

Използване на цифрови технологии

- *Създаване на услуга за електронна поща/уеб чат услуга/гореща телефонна линия за жертви на домашно насилие*. В Португалия беше създадена услуга за електронна поща, за да се отговаря на въпроси и искания за подкрепа, свързани с домашното насилие[14]. В Австрия правителството въведе нон-стоп действаща

9 https://time.com/5803887/coronavirus-domestic-violence-victims/.

10 https://www.preventionweb.net/experts/oped/view/71320.

11 https://www.repubblica.it/cronaca/2020/03/21/news/elena_bonetti_se_subite_violenza_chiedete_aiuto_andate_al_centro_antiviolenza_e_nessuno_vi_multera_-251867069/?ref=RHPPLF-BH-I251880435-C8-P3-S1.8-T1&refresh_ce.

12 https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/aktuelles/presse/pressemitteilungen/bundesministerin-giffey-verabredet-mit-den-bundeslaendern-konkrete-hilfsmassnahmen-fuer-frauen-in-der-corona-krise/154100.

13 https://www.frauenring.at/opferschutz-corona-krise-ausgebaut.

14 https://www.cig.gov.pt/2020/03/covid-19-novo-email-apoio-na-area-da-violencia-domestica/.

гореща телефонна линия за жертвите на насилие, основано на пола[15]. В Германия горещата телефонна линия за жертвите на домашно насилие продължава да предоставя съвети нон-стоп на 18 езика. Информация за горещите телефонни линиите на държавите членки за жертвите на насилие може да бъде намерена на адрес: https://eige.europa.eu/sites/default/files/helplines_web_final_17042020.png.

- *Разработване на специални мобилни приложения.* В Италия беше разработено специално приложение, за да могат жените да се свързват незабавно с правоохранителните органи[16].

Приобщаване на гражданското общество

- *Предлагане на алтернативни на местата за подслон решения, за да могат жертвите на домашно насилие да се поставят в карантина при безопасни условия.* В няколко държави членки правителствата субсидират хотелски стаи, където жертвите могат да се поставят в карантина при безопасни условия[17]. В Испания беше предоставено и ново пространство за подслон при спешни случаи в отговор на кризата. В Германия органите се насърчават да намерят прагматични решения на недостига на подслони, свързан с COVID-19, като например краткосрочно наемане на хотели и ваканционни апартаменти.

Увеличаване на някои видове престъпления по време на пандемичната ситуация — киберпрестъпност и престъпления от омраза

Държавите членки следва също така да бъдат особено бдителни за увеличаването на някои видове престъпления по време на пандемичната ситуация и да следят за осигуряването на подкрепа и защита на жертвите на тези престъпления.

Според ЕВРОПОЛ пандемията от COVID-19 създава нови възможности за престъпниците да злоупотребяват със страховете и с условията на труд на гражданите[18]. Броят на кибератаките е значителен и се очаква да нарасне още повече. Като се има предвид, че редица хора работят от дома, шансовете на киберпрестъпниците да се възползват от възможностите[19] и уязвимостите се умножиха.

ЕВРОПОЛ подготви съвети за превенция и повишаване на осведомеността[20], за да помогне на широката общественост да защити киберсигурността си. В този период на

15 https://orf.at/stories/3157761/.

16 https://www.nbcnews.com/news/world/european-countries-develop-new-ways-tackle-domestic-violence-during-coronavirus-n1174301.

17 https://www.nbcnews.com/news/world/european-countries-develop-new-ways-tackle-domestic-violence-during-coronavirus-n1174301.

18 https://www.europol.europa.eu/publications-documents/pandemic-profiteering-how-criminals-exploit-covid-19-crisis.

19 https://www.europol.europa.eu/publications-documents/catching-virus-cybercrime-disinformation-and-covid-19-pandemic.

20 https://www.europol.europa.eu/activities-services/public-awareness-and-prevention-guides/make-your-home-cyber-safe-stronghold.

повишени рискове е особено важно да се използва родителски контрол, за да се защитават дейностите на детето онлайн, да се защитават електронните устройства с пароли, ПИН или биометрична информация и да се купува от надеждни онлайн търговци (след проверка на индивидуалните рейтинги).

Повече информация за безопасното ползване на интернет: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/digital_bg.

Агенцията за основните права отчита увеличение в повечето държави — членки на ЕС, на проявите на расизъм, ксенофобия и нетърпимост, насочени към определени национални или етнически общности, които са свързвани с пандемията от COVID-19[21].

Усилията на държавите членки по отношение на жертвите на престъпления от омраза следва да бъдат насочени към насърчаване на съобщаването на престъпленията от омраза, подобряване на точното разследване на мотивите, породени от предубеждения, и предоставяне на подкрепа на тези жертви.

[21] https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-april-1.